

Valutgången

När detta skrivs föreligger inte det slutgiltiga valresultatet. Vad som är klart är att en borgerlig trepartiregering kan tillträda med en komfortabel majoritet av storleksordningen 11 mandat. Kommentarer till valresultatets slutskede och detaljerna i valresultatet får alltså anstå. När detta läses torde det mesta ha sagts om valutgångens historiska och politiska innebörd. Reflexioner därvidlag skulle näppeligen tillföra debatten något nytt.

Alltså är det anledning vända blicken mot framtiden. Vad blir – till att börja med – den nya regeringens första stora problem? Uppenbarligen inte de politiska sakfrågorna – beträffande dessa måste den nya regeringen redan vid sitt tillträde ha avtalat riktlinjer för alla icke kontroversiella områden. De frågor, som inte då kunnat lösas förhandlingsvägen lär få vila i avvaktan på att erforderliga utredningar kan ge säkrare underlag för definitiva diskussioner.

I stället blir problemet, kort sagt, att regera. Det betyder att övertaga ett utrednings-, besluts- och förvaltningsmaskineri som i decennier stått under socialdemokratisk kontroll. Att lösa den uppgiften blir inte lätt för en opposition, som så länge stått utan möjlighet att förskaffa sitt folk den praktiska förtrogenhet med regeringsmaskineriet som är nödvändig. Särskilt svårt blir det naturligtvis att få ett grepp om lagstiftningen. Den är en högeligen komplicerad process av utpräglat teknisk karaktär. För att travestera den bekanta devisen: "att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större", så är det förvisso stort att mena väl, men att skriva rätt är större.

Men en borgerlig regering kan här lyck-

ligtvis tillgodogöra sig de erfarenheter, som socialdemokraterna i en liknande situation gjorde, nämligen då de för omkring ett halvt sekel sedan skulle bilda regeringar. De saknade också personer med direkt förtrogenhet med regeringsarbete. De löste – efter något vilset experimenterande – problemet så att de tunga politiska förtroendemännen sattes på departementschefsposterna trots att de stod främmande för arbetet i Kungl Maj:ts kansli med underlydande verk och övriga myndigheter. Vid deras sida ställdes sedan en uppsättning konsulter med den erforderliga insikten i administrations- och lagstiftningsteknik.

Konsultsystemet har under decenniernas gång urholkats. Ju längre och ju fastare socialdemokraterna förankrat sig i statsmakens organ, ju naturligare har det blivit att omvandla konsulterna till biträdande ministrar. Det har varit ett sätt för en stabiliserad regim att på en gång lätta departementschefernas arbetsbörda och förskaffa regeringspartiet en hårdare och mer djupgående kontroll över den statliga maktutövningen.

För den nya regeringen borde det då te sig som en i hög grad praktisk utväg ur svårigheterna att sätta upp en grupp av konsultativa statsråd, där den administrativa och juridiska expertisen vore avgörande vid personvalet. En sådan grupp skulle rycka in till de politiskt meriterade departementschefernas hjälp för att biträda med att tekniskt samordna lagstiftningsarbetet och när det gäller att snabbt genomföra utredningar av nyckelkaraktär, där lagstiftningsreformer är av nöden.

De områdena är många. Alltsedan 1946

har socialdemokraterna bedrivit en smygso-
cialisering lagstiftningsvägen – särskilt när
det gäller äganderätten till fast egendom och
det enskilda företagandets rättsliga villkor –
som gör det nödvändigt att ompröva och re-
formera inte 100-tals utan 1 000-tals lagar
och förordningar.

Att "avsocialisera" genom en teknik som
 innebär att man tillsatte utredningar med
uppgift att utforma stora block av reformlar
vore helt fel. Då skulle man spela social-
demokraterna i händerna. Sådana utred-
ningar skulle ta lång tid och deras förslag
skulle, då de täckte stora områden på en
gång, leda till gynnsamma angreppsmöjlig-
heter för den socialdemokratiska oppositi-
onen – eventuellt skulle de kunna fresta till
och underlätta ett illojalt utnyttjande av
utomparlamentariska maktmedel i form av
strejker och dylikt.

Den rätta vägen torde vara att utifrån en
väl genomtänkt principiell grundsyn refor-
mera i småportioner, men så snabbt som
möjligt. Regeringen borde redan till våren
kunna ha ett betydande antal lagstiftnings-
propositioner klara, där man genom bear-
betningar av lagtexter rättade till vad som

brister i fråga om rättssäkerhet och konse-
kvent genomförde individualistiska och de-
centraliserade i stället för kollektivistiska och
centralistiska problemlösningar.

En tysk rättslärd sade en gång på 1800-
talet på tal om förhållandet mellan rättsve-
tenskap och lagstiftning att "tre beriktigande
ord av lagstiftaren och hela bibliotek blir till
makulatur". För att omsätta detta på aktuel-
la svenska förhållanden kan det räcka med
att påpeka att vår monstruösa expropria-
tionslag bör kunna göras fullgod ur rättssä-
kerhets- och ersättningssynpunkt inom ra-
men för en text täckande en trycksida i
Svensk Författningssamling.

Många bäckar små blir en stor å. Ett kraft-
fullt och snabbt mobiliserande av de möjlig-
heter lagstiftningstekniken erbjuder att rätta
till vad som är vrängt och vrängt i dagens
samhälle är en politiskt tacksam metod. Den
är ett av den nya regeringens viktigaste och
mest effektiva potentiella vapen när det gäl-
ler att föra oss tillbaka till ett samhälle med
mindre byråkrati och fastare rättslig förank-
ring i de för regeringspartierna gemensam-
ma liberala idéerna om individens rättssä-
kerhet och personliga rörelsefrihet.